

УДК 330.322

В. М. Герзанич,
аспірант, кафедра економічної теорії, ДВНЗ " Ужгородський національний університет"

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ПОЛЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

V. Gerzanich,
graduate student, departments of economic theory, DVNZ " Uzhgorodskiy national university"

PECULIARITIES OF FORMATION OF REGULATORY FIELD FOR FOREIGN INVESTMENT IN UKRAINE

У статті досліджено особливості формування нормативно-правового поля функціонування підприємств з іноземними інвестиціями від здобуття Україною незалежності до сьогоднішнього дня. Нормативно-правове поле розглядається як особливе середовище, що формується нормативною базою (законодавчими актами міжнародного та національного рівня, підзаконними актами регіонального (місцевого) рівня, рішеннями та постановами виконавчих органів влади) та системою правосуддя.

Визначено періоди формування нормативно-правової бази та наведено особливості кожного з них. Перший період характеризувався тотальною лібералізацією законодавства, наслідком чого стали значні зловживання з боку іноземних інвесторів. Другий період передбачав скасування пільг та призвів до загострення відносин між іноземними інвесторами та державою. Третій період був часом спроб подолання кризи інвестування, спричиненої змінами законодавства. Четвертий з визначених періодів характеризувався відносною стабільністю та позитивними змінами нормативно-правового поля. П'ятий, сучасний період, є часом боротьби за іноземного інвестора в умовах глобальної кризи, а тому, з одного боку, охоплює тимчасові заходи стабілізації економіки, закріплені на законодавчому рівні, а з іншого — нормативну реалізацію активної політики сприяння інвестиціям, обрану урядом.

У статті з'ясовано позитивні та негативні зміни сучасного законодавства, що регулює сферу іноземного інвестування, їх вплив на формування інвестиційного клімату національної економіки.

The paper investigates the features of the formation of the legal framework of functioning of enterprises with foreign investments from the time when Ukraine gained its independence until today. Regulatory and legal framework is seen as a special environment, emerging from regulatory framework (legislation of international and national level, regulations of regional (local) level, decisions and resolutions of the executive power) and the justice system. The periods of formation of the legal framework and features of each are given. The first period was characterized by a total liberalization of the law, resulting in a significant abuses by foreign investors. The second period provided for the abolition of privileges and led to strained relations between foreign investors and the state. The third period was a time of attempts to overcome the crisis of investment caused by changes in legislation. The fourth of the prescribed periods was characterized by relative stability and positive changes in the legal framework. Fifth, the current period is a time of struggle for foreign investors during the global crisis, therefore, on the one hand, covering temporary measures to stabilize the economy, on the other — the standard implementation of an active policy to promote investments selected by the government.

Both positive and negative changes in the current legislation regulating the field of foreign investment are defined in the paper, their impact on the investment climate in the national economy.

Ключові слова: іноземні інвестиції, нормативно-правове поле, оподаткування, пільги, правовий режим інвестування.

Key words: foreign investment, legal framework, taxation, tax incentives, the legal regime of investment.

ВСТУП

Важливою умовою формування сприятливого інвестиційного клімату в будь-якій економіці є створення нормативно-правового поля функціонування підприємств з іноземними інвестиціями. Проблема формування правового середовища функціонування підприємств з іноземними інвестиціями присвячені праці О.П. Савіцької, Н.В.Савіцької [1], Г.С. Стефанишин, О.І. Лиси [2], М. А.Сердюк, О. Г. Розме-

тової [7] та інших. Однак розробка рекомендацій щодо подальшого вдосконалення нормативно-правової бази потребує більш глибокого та ретроспективного дослідження попередніх законодавчих умов діяльності підприємств з іноземними інвестиціями із врахуванням загальної ситуації в національній економіці на кожному етапі та впливу глобальних факторів. Тому метою даної статті є провести ретроспективний аналіз законодавчих змін у сфері нормативно-

го регулювання діяльності підприємств з іноземними інвестиціями, визначити особливості нормативно-правового поля функціонування таких підприємств.

Для досягнення поставленої мети використано загальнонаукові методи дослідження: ретроспективний аналіз, узагальнення, порівняння. Інформаційну базу дослідження становлять праці вітчизняних науковців, спеціальні дослідження інвестиційного клімату України, здійснені міжнародними організаціями, законодавство України та відкрита інформація міністерств та відомств України, доступна в мережі Інтернет.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Порядок здійснення капіталовкладень нерезидентами в Україні визначається нормами публічного права, що зафіксовані спеціальним інвестиційним законодавством (Законами України "Про інвестиційну діяльність", "Про режим іноземного інвестування", "Про захист іноземних інвестицій в Україні", "Про інститути спільного інвестування"), окремими документами, що регулюють взаємовідносини у сфері зовнішньоекономічної діяльності (Законами "Про зовнішньоекономічну діяльність", "Про загальні засади створення та функціонування спеціальних (вільних) економічних зон" та ін.). Окрім зазначених нормативно-правових актів, відносини в сфері інвестування регулюються також нормами господарського, податкового, валютного, банківського, фінансового, митного, цивільного й земельного законодавства, правовими актами про приватизацію, підприємництво, інноваційну діяльність, цінні папери та фондовий ринок. Загалом, сьогодні нормативно-правова база щодо регулювання інвестицій нараховує більше 100 різних нормативних документів [1, с. 394].

Таким чином, як зазначають Стефанишин Г.І. та Лиса О.І., існує присутність двох підходів до формування правової бази, де поруч з прийняттям єдиного акта, який регулює допуск іноземного капіталу в економіку країни, регулювання різних аспектів іноземної інвестиційної та підприємницької діяльності здійснюється сукупністю правових актів (галузевих, міжгалузевих Законів та підзаконних нормативних актів), що ускладнює їх сприйняття [2].

Беззастережною умовою довіри іноземного інвестора є приєднання потенційної країни-реципієнта до головних міжнародних правових актів, що регулюють питання взаємовідносин учасників капіталовкладень. Це пояснюється тим, що у сучасній правовій державі норми відповідних документів інтегровані у національне законодавство. Україна приєдналася до основних міжнародних договорів із захисту прав інвесторів: Нью-Йоркської Конвенції про визнання та виконання іноземних третейських рішень, Європейської конвенції про зовнішньоторговельний арбітраж, Вашингтонської конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та юридичними особами тощо. Також Україна підписала та ратифікувала цілу низку двосторонніх угод про сприяння та взаємний захист інвестицій з більш ніж 70 країнами світу [3, с. 28]. Найбільша цінність цих міжнародно-правових документів полягає в тому, що вони мають наднаціональний характер, й, таким чином, мають пріоритет перед національними законодавчими актами, що надає можливість більш ефективного захисту; вони передбачають врегулювання спорів за загальноновизнаною у світі процедурою [4].

Окремим аспектом впливу на нормативно-правове поле є приєднання України до міжнародних організацій та реалізація інтеграційних стратегій, що супроводжується вдосконаленням національної нормативної бази із врахуванням норм міжнародного права та практики провідних держав світу. За оцінками експертів, приєднання України до зони вільної торгівлі з ЄС може позитивно вплинути на інвестиційний клімат, оскільки передумовою реалізації даного

етапу інтеграції є пристосування національного законодавства до норм і правил ЄС [5]. Крім цього, сам факт підписання Угоди про асоціацію з ЄС може стати сигналом іноземним, насамперед європейським інвесторам, про покращення відкритості економіки України та посилення гарантій захисту прав іноземного інвестора з боку влади. Лібералізацію інвестиційного клімату інших країн Східної та Центральної Європи пов'язують насамперед з членством в ЄС [6, с. 20].

Прослідковується тісний зв'язок між формуванням нормативно-правового середовища та політичною ситуацією в країні. Одним із засобів досягнення економікою України світового рівня є інвестиційний клімат, що крім політичної, макроекономічної та фінансової стабільності також визначається також прогнозованими змінами у законодавстві [7, с. 33], однак на практиці відсутність спадковості у владі незалежної України призводить до частого зміни законодавства, прийняття подекуди не прогнозованих, необґрунтованих та економічно неграмотних доповнень до нормативних актів, що дезорієнтує іноземного інвестора і погіршує інвестиційний клімат України. Політична та зовнішньоекономічна невизначеність створюють некомерційні, найбільш неочікувані та не прогнозовані ризики для іноземного капіталу.

Норми права часто також виявляються недієвими внаслідок високого рівня корумпованості всіх гілок влади та тінізації економіки України, як наслідок — відсутності справедливого контролю за виконанням визначеного законом порядку. Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI), який розраховує організація Transparency International, допомагає зрозуміти, наскільки корумпованою є країна в порівнянні з іншими на рівні державного сектора. За результатами 2012 року Україна посіла 144 місце у рейтингу. Всі сусіди України займають вищі позиції — Польща займає 41 місце, Угорщина — 46, Словаччина — 62, Румунія — 66, Молдова — 94, Білорусь — 123 і Росія — 133 у списку [8]. Крім цього, за іншими численними дослідженнями та оцінками, найбільш корумпованими сферами в Україні виявляється саме юстиція та конотворча діяльність.

За роки незалежності підходи до формування нормативно-правових засад функціонування підприємств з іноземним капіталом значно різнилися в залежності від змінних умов глобального середовища, стану і потреб національної економіки, політичних подій. Можна виділити умовно п'ять етапів формування нормативно-правової бази іноземного інвестування в національній економіці:

Перший визначений етап (1991—1992 рр.) — характеризується формуванням нормативно-правової бази не тільки у сфері іноземного інвестування, але і щодо загальних засад господарювання в національній економіці. Потреба залучення зовнішніх надходжень у молоду економіку, не розроблена правова база у сфері здійснення зовнішньоекономічної діяльності призвели до стихійного використання інструментів заохочення іноземних інвестицій. Прийняті у цей час Закони України "Про власність", "Про підприємництво", "Про інвестиційну діяльність", "Про підприємства в Україні" передбачали повну лібералізацію інвестиційного процесу, певну відстороненість держави від регулювання цієї діяльності. Запроваджені зазначеними нормативними актами режим інвестиційної діяльності передбачав низку податкових та дозвільних пільг: звільнення від сплати мита та податку на імпорт майна, що ввозиться як внесок іноземного інвестора до статутного фонду; дозвіл на безліцензійне вивезення за межі митної території України продукції, товарів та послуг власного виробництва із повним збереженням валютної виручки у власності підприємства та ввезення в Україну необхідних для господарської діяльності підприємства; зменшення доходу до

оподаткування на величину реінвестованих в економіку коштів; товари, роботи, послуги власного виробництва підприємств з іноземними інвестиціями за участю українського капіталу звільнялися від податку на додану вартість.

Така всеохопна лібералізація була прогнозованою, з огляду на потребу молодшої трансформаційної економіки у фінансових надходженнях з-за кордону та необхідність інтеграції у глобальне економічне середовище, посилення відкритості економіки. Однак непродуманість механізмів захисту інтересів держави від незаконної діяльності в сфері інвестування призвела до зловживання пільгами з боку реальних іноземних інвесторів (унікнення оподаткування, створення підприємств з надзвичайно малими розмірами інвестицій з метою одержання гарантованих державою податкових пільг), та "псевдоінвесторів" (національного капіталу, що інвестувався в економіку країни під виглядом іноземного через реєстрацію підприємства у офшорній зоні).

Другий період (1993—1996) характеризувався вдосконаленням, переглядом законодавства і частковою делібералізацією умов інвестування (скасування низки пільг для іноземного інвестора, становлення національного режиму для іноземних інвесторів, оподаткування на загальних засадах нарівні з вітчизняними підприємствами), подальшим визначенням територіальних меж дії іноземних інвесторів. У Декреті 1993 "Про режим іноземного інвестування", а потім однойменному Законі 1996 року, який нині є базовим документом, що визначає основні параметри правового поля стосовно іноземних інвестицій, залишалася звільнення від обкладання митом майна, що ввозиться на територію України як внесок іноземного інвестора до статутного фонду підприємства з іноземними інвестиціями. Вказаним законом гарантовано захист інтересів іноземних капіталовкладень, однак головною умовою отримання пільг та гарантій іноземними інвесторами стала державна реєстрація інвестицій. Декретом 1993 року також встановлено мінімальний розмір інвестицій, що обмежило можливості зловживань з метою ухилення від сплати податків. Згорання та обмеження пільг, а також плутанина з порядком реєстрації інвестицій погіршила інвестиційний клімат України і мала наслідком значне ускладнення ситуації з іноземними капіталовкладеннями в національну економіку.

Третій період (1997—1999) характеризувався спробами влади подолати наслідки дестабілізації інвестиційного клімату, спричиненої скасуванням пільг. Це вимагало повторного перегляду прийнятих законопроектів та пом'якшення умов ведення бізнесу для іноземних інвесторів. Насамперед необхідним було визнати порушення державою принципу незворотності закону в часі (цей принцип сформувався і визнаний міжнародною практикою, закріплений у статті 58 Конституції України та передбачає, що "...закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи" [9]). Оскільки Декретом, а потім Законом "Про режим інвестування" було скасовано пільги, надані інвесторам раніше і на тривалий строк (20 і більше років), це стало підґрунтям для численних судових позовів з боку нерезидентів. У результаті Верховна Рада 6 липня 1999 року прийняла спеціальну постанову №823-XIV "Про внесення змін в постанову Верховної Ради України "Про порядок введення в дію закону України "Про режим іноземного інвестування", яким реабілітовано права інвесторів, порушені делібералізацією та скасуванням пільг. Уточнено, що скасування пільг стосуватиметься тільки інвестицій, вкладених після прийняття Закону "Про режим іноземного інвестування".

На цьому етапі значна роль відводиться територіальним аспектам іноземного інвестування. 16 липня 1999 року прийнято Закон України "Про спеціальний режим іннова-

ційної діяльності технологічних парків" № 99-1-XI, що визначив правові та економічні засади запровадження та функціонування спеціального режиму інноваційної діяльності 16 технологічних парків у Києві, Харкові, Донецьку, Сумах, Херсоні, Одесі. [10].

Четвертий (2000—2008). У зазначений період часу можна відмітити позитивні зміни в законодавстві в напрямі покращення умов здійснення інвестиційної діяльності: проведена гармонізація національної системи звітності відповідно до міжнародних стандартів; завершилася стабілізація грошового ринку; скасовано 50-процентний обов'язковий продаж валюти на українському ринку; прийнято Цивільний та Господарський кодекси, спрямовані на правове регулювання діяльності господарських товариств (2004 рік).

Приєднання України до системи Світової організації торгівлі 2008 року сформуло позитивні передумови для покращення інвестиційного клімату і мало стати позитивним сигналом для іноземних інвесторів про фактичну відкритість економіки України. Зобов'язання України при приєднанні, зокрема стосуються гарантій захисту прав інвесторів та прав інтелектуальної власності. Однак вступ до організації збігся у часі з піком глобальної економічної кризи, що не дало в повній мірі реалізувати позитивний вплив приєднання України до міжнародної договірно-правової системи. Як засвідчують дослідження історичного досвіду країн-сусідів України, що вступили до організації раніше, зростання іноземних інвестицій у країнах Східної Європи відбулося відразу після вступу до СОТ (у Болгарії в наступний після вступу до СОТ рік іноземні інвестиції зросли у 4,6 рази, а у Словенії через рік після вступу вони зросли в 2,2 рази, в Естонії після вступу до СОТ прямі іноземні інвестиції збільшились з 305 млн дол. США у 1999 році до 542 млн дол. США у 2001 році) [11].

Пожвавлення інвестиційної діяльності на початку — в першій половині досліджуваного періоду — спонукало владу покращити умови ведення господарської діяльності і для національних підприємств. Як наслідок, Закон України від 17.02.2000 р. № 1457-111 "Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження" остаточно закріпив національний режим для валютного та податкового регулювання у відношенні іноземних інвесторів, скасувавши всі існуючі пільги, закріплені попереднім законодавством про іноземні інвестиції.

Наступним поспішним і необдуманим кроком стало скасування з 2005 року пільг, що діяли для іноземних інвесторів в рамках спеціальних економічних зон та територій пріоритетного розвитку. Скасування пільг призвело до згорання інвестиційних проектів, виробничої діяльності у СЕЗ, понесення збитків інвесторами і відповідно до послаблення позитивного впливу іноземного інвестування на соціально-економічний розвиток регіонів. Так, підприємства в СЕЗ і ТПР були більш інноваційними і платили працівникам зарплатню на 10—15 % вище, ніж у середньому по країні. Середньомісячна зарплатня в цих зонах зростала зі швидкістю 120 % на рік. З 2000 до 2004 року в СЕЗ і ТПР на території України з'явилося 173,9 тис. робочих місць. При цьому було збережено 110,7 тис. робочих місць і створено 63,1 тис. нових. Зростання зайнятості становило 160 % на рік [12].

П'ятий період (2009 — сьогодні) характеризується зниженням інвестиційної привабливості України на фоні глобальної фінансової нестабільності та ускладнення організаційно-правових умов ведення бізнесу в національній економіці. З метою стабілізації фінансового сектору було прийнято зміни до низки законодавчих актів, що мали тимчасовий характер і були спрямовані на посилення вимог до учасників інвестиційної діяльності. Зокрема такі захо-

ди стосувалися адміністративних аспектів інвестування (реєстрація інвестицій) та валютного регулювання з метою зміцнення національної грошової одиниці.

Закон України "Про внесення змін до деяких законів України з метою подолання негативних наслідків фінансової кризи"[13] передбачав такі тимчасові заходи:

— скорочення строку повернення в Україну валютної виручки за експортно-імпортними операціями з 180 до 90 календарних днів;

— введення обов'язкової державної реєстрації інвестицій у формі валютних цінностей Національним банком України зі збереженням порядку реєстрації інвестицій у майновій формі місцевими органами державної влади;

— обов'язкову конвертацію іноземних інвестицій у грошовій формі в національну валюту України та здійснення інвестиційної діяльності у грошовій формі виключно через інвестиційні рахунки, відкриті в уповноважених банках України.

Спробою покращення умов ведення господарської діяльності в національній економіці, в тому числі нерезидентами, була розробка і прийняття Податкового кодексу, оскільки чи не головною перешкодою надходження іноземних інвестицій досі була складність національної податкової системи. Серед позитивних моментів реформи податкового законодавства, що стосується сфери іноземного інвестування можна визначити таке:

— загальна систематизація та кодифікація законодавства щодо оподаткування, що спрощує розуміння оподаткування в Україні нерезидентами;

— наближення показників податкової звітності до системи бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності;

— скорочення загальної кількості місцевих податків та зборів;

— зниження ставки ПДВ до 17% та запровадження автоматичного відшкодування ПДВ та встановлення відповідальності держави за несвоєчасне відшкодування податку;

— впровадження єдиного внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування, який замінив внески до пенсійного фонду, фонду соціального страхування з тимчасової непрацездатності, фонду страхування на випадок безробіття, фонду соціального страхування від нещасного випадку[14], що сплачується підприємствами з іноземним капіталом на рівних умовах з національними підприємствами.

Разом з тим, експерти визначили недоліки та обмеження податкового законодавства, що негативно впливають на стан іноземного інвестування, зокрема [15]: заборона підприємствам, крім тих, що здійснюють діяльність у сфері інформаційних технологій, включати до складу витрат у податковому обліку вартість товарів, робіт та послуг, отриманих від фізичних осіб — підприємців, які є платниками єдиного податку; обмеження щодо віднесення до складу витрат платежів роялті, а також оплати консалтингових, рекламних, маркетингових та інжинірингових послуг, що підлягають сплаті нерезидентам; відсутність витрат з просування товарів, робіт, послуг та торгових марок у переліку витрат у податковому обліку; позбавлення новостворених підприємств права на податковий кредит на початку їхньої діяльності; несправедливий підхід щодо застосування ПДВ для окремих галузей, наприклад, зернотрейдерів, аудиторів, консультантів, бухгалтерів, юристів, розробників програмного забезпечення (операції цих видів діяльності не оподатковуються ПДВ).

Важливим і проблемним питанням впродовж усього періоду формування нормативно-правової бази іноземного інвестування в Україні залишається порядок і умови реєстрації інвестицій. Даний аспект адміністративного регулювання капіталовкладень за часи незалежності набував

численних змін, остання з яких здійснена 06 березня 2013 року. Кабінет Міністрів України своєю Постановою № 139 затвердив новий Порядок державної реєстрації (перереєстрації) іноземних інвестицій та її анулювання, що набрав чинності 19 березня 2013 року і по суті відновив порядок 1996 року, за яким реєстрація інвестицій здійснюється тільки після фактичного внесення інвестицій та підтвердження цього факту (нині — Міністерством доходів і зборів). Однак чергові зміни створюють певні суперечності щодо термінів реєстрації, оплати реєстрації та переліку необхідних документів для реєстрації, що можуть відрізнитися в залежності від вимог реєструючого органу (яким, по суті залишаються місцеві державні адміністрації). Відповідно, пільги підприємствам надаються лише після внесення у належний спосіб зареєстрованих інвестицій.

На створення сприятливих умов для національних та іноземних інвесторів спрямований Закон України "Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць"[16], який визначає основи державної політики в інвестиційній сфері протягом 2013—2032 років щодо стимулювання залучення інвестицій у пріоритетні галузі економіки. Закон спрямований на створення умов для активізації інвестиційної діяльності шляхом концентрації ресурсів держави на пріоритетних напрямках розвитку економіки з метою запровадження новітніх та енергозберігаючих технологій, створення нових робочих місць, розвитку регіонів. У таблиці 1 узагальнено умови надання пільг іноземним інвесторам, що діють у пріоритетних галузях національної економіки. Вимоги до кошторисної вартості проектів, кількості робочих місць та рівня заробітної плати на підприємствах встановлено в залежності від розмірів підприємства.

Після розгляду і схвалення Кабінетом Міністрів України інвестиційного проекту суб'єкт господарювання набуває права на отримання державної підтримки у вигляді: допомоги з коштів державного і місцевих бюджетів; пільг з оподаткування прибутку; звільнення від сплати ввізного мита на устаткування (обладнання) та комплектуючих виробів до нього. Станом на листопад 2013 року до переліку таких проектів було внесено 13 інвестиційних пропозицій [18].

Важливим аспектом адміністративного регулювання діяльності підприємств з іноземними інвестиціями є покращення якості державних послуг щодо реєстрації, інформаційного обслуговування та консультування інвестиційних проектів. Чинний з 1 січня 2012 року Закон України № 2623 "Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом "єдиного вікна" визначає правові та організаційні засади відносин, пов'язаних з підготовкою та реалізацією інвестиційних проектів за принципом "єдиного вікна". Суть полягає у спробі покращення якості послуг державних виконавчих органів, що надаються інвесторам, шляхом зосередження більшості функцій, пов'язаних з підготовкою та реалізацією інвестиційного проекту, в компетенції "уповноваженого органу" — регіонального центру з інвестицій та розвитку.

Реалізація зазначеного принципу відповідає загальноприйнятим європейським стандартам взаємодії інвестора і влади, однак по суті виконання цих завдань потребує внесення змін до низки законодавчих актів, зокрема щодо закріплення відповідальності чиновників за якісне виконання послуг, значного фінансування для створення та розвитку мережі дозвільних центрів та активного інформування підприємців про можливості користування такими послугами. Станом на липень 2013 року таких центрів по Україні діяло лише 137, а Єдиний державний портал адміністративних послуг, мета якого — надання можливості громадянам отримувати інформацію про такі послуги через Інтернет, до цього часу працює у пілотному режимі.

Таблиця 1. Критерії та умови надання державної підтримки інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки *

Критерії (умови)	Розмір підприємства		
	<i>Велике</i>	<i>Середнє</i>	<i>Мале</i>
Галузь економіки	<i>Агропромисловий комплекс</i> (виробництво, зберігання харчових продуктів); <i>Житлово-комунальний комплекс</i> (створення об'єктів поводження з відходами та будівництво, реконструкція і технічне переоснащення у сфері теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення); <i>Машинобудівний комплекс</i> (виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, машин і устаткування, електричного устаткування, автотранспортних та інших транспортних засобів); <i>Транспортна інфраструктура</i> (будівництво, реконструкція і технічне переоснащення у сфері транспортної інфраструктури); <i>Курортно-рекреаційна сфера і туризм</i> (будівництво курортно-рекреаційних об'єктів та об'єктів туристичної інфраструктури)		
Загальна кошторисна вартість проекту	Більше 3 млн євро	Більше 1 млн євро	Більше 500 тис. євро
Необхідна кількість створених робочих місць	150	50	25
Середня заробітна плата	Не менш ніж у 2,5 рази більше розміру мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня звітного року		
Граничний термін реалізації (досягнення) визначених показників	Протягом двох років з дня державної реєстрації інвестиційного проекту		

Укладено автором на основі [17].

Важливим стратегічним кроком є вибір владою активної інвестиційної політики, що закріплено у Концепції Державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011—2015 роки. Як передбачено концепцією, метою програми є створення умов для активізації інвестиційної діяльності, спрямованої на модернізацію реального сектору економіки та забезпечення сталого економічного розвитку [19]. Обраний урядом варіант вирішення поставленої мети передбачає проведення активної державної політики із стимулювання розвитку інвестиційної діяльності в Україні, зокрема на засадах розвитку системи державних інвестицій, підвищення ефективності та посилення прозорості функціонування механізмів державно-приватного партнерства та стимулювання залучення приватних інвестицій у реальний сектор економіки.

ВИСНОВКИ

Важливим фактором привабливості країни-реципієнта для іноземного інвестування є простота, гармонійність, системність та взаємоузгодженість норм національного права, що регулює інвестиційний процес. У розвинутих економіках світу роль держави зводиться насамперед до прийняття зрозумілих законодавчих та нормативних актів, що створюють умови ведення бізнесу, та подальшого забезпечення виконання таких документів усіма суб'єктами господарювання та владою на всіх її рівнях.

Формування нормативно-правової бази діяльності іноземного інвестора в національній економіці розпочалося у 1991—1992 роках із прийняттям базових законодавчих актів у сфері зовнішньоекономічної діяльності та продовжується донині. За роки незалежності правова база регулювання сфери інвестування зазнавала значних і часто необґрунтованих та неефективних змін, що призводили до ускладнення умов здійснення інвестицій. До цього часу не проведено кодифікацію законодавства у сфері іноземного інвестування.

Поняття нормативно-правового поля охоплює не тільки сукупність законодавчо закріплених норм у сфері іноземного інвестування, але і порядок дотримання наданих прав і гарантій, поінформованість економічних суб'єктів про зміни в законодавстві та можливості, що затверджені ним. Практика частих змін у законодавстві та скасування пільг із порушенням прав інвестора, що мали місце впродовж незалежності України, змушують інвестора з пересторогою ставитися до України як до потенційного реципієнта капіталовкладень. Тому вдосконалення правової бази іноземного інвестування має супроводжуватися забезпеченням прозорості функціонування судової системи, подоланням корупції у виконавчій гілці влади та відповідальним дотриманням міжнародних зобов'язань.

Література:

1. Савіцька О.П., Савіцька Н.В. Державне регулювання інвестиційних процесів [Електронний ресурс] / О.П. Савіцька, Н.В. Савіцька // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". — №714. — 2011. — С. 391—398. — Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/VNULP/Management/2011_714/59.pdf
2. Стефанишин Г.С., Лиса О.І. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / Г.С. Стефанишин, О.І. Лиса // Науковий вісник НЛТУ України. — Вип. 21.11. — 2011. — С.302—309.
3. Білоус П., Шевчук Л. "Арбітражний" погляд на інвестиційний клімат України / П. Білоус, Л. Шевчук // Юридична газета. — № 25. — 2013. — С. 28—29.
4. Бондарев Т. Іноземні інвестиції в Україні — законодавче регулювання [Електронний ресурс] / Т. Бондарев / Юридична газета. — № 20 (32). — 2004. — Режим доступу: <http://www.yur-gazeta.com/oarticle/1111/>
5. ЗВТ з ЄС поліпшить інвестиційний клімат України — экс-міністр [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ua.comments.ua/money/207537-zvt-z-yes-polipshit-investitsiy-niy-klimat.html>

6. Звіт Міжнародної фінансової корпорації "Інвестиційний клімат в Україні: яким його бачить бізнес" (жовтень 2011): [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://www.ifc.org/ifcext/uspp.nsf/AttachmentsByTitle/IC+report_2011UA/\\$FILE/IC_UA.pdf](http://www.ifc.org/ifcext/uspp.nsf/AttachmentsByTitle/IC+report_2011UA/$FILE/IC_UA.pdf)

7. Сердюк М.А., Розметова О.Г. Правове регулювання іноземного інвестування в Україні [Електронний ресурс] / М.А. Сердюк, О.Г. Розметова // Вісник "Економіка". Наукове видання Київського національного університету імені Тараса Шевченка. — Вип. 50. — 2001. — С. 33—35.

8. Україна-2012 у світових індексах [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://blogs.tvi.ua/2013/01/04/ukrayina_2012_u_svitovykh_indeksakh

9. КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

10. Інвестиційне законодавство: стан, проблеми, перспективи Мін'юст України; Роз'яснення від 08.05.2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0015323-1>

11. Один рік України у СОТ [Електронний ресурс] / за ред. Марчіна Свенціці, 2009. — 44 с. — Режим доступу: http://brc.undp.org.ua/img/publications/Ukraine_WTO.pdf

12. Врятувати інвестклімат України можуть пільгові зони для іноземних інвесторів [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ua.racurs.ua/news/15244-vryatuvaty-investklimat-ukrayiny-mojut-pilgovi-zony-dlya-inozemnyh-investoriv-ekonomisty>

13. Закон України "Про внесення змін до деяких законів України з метою подолання негативних наслідків фінансової кризи" // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2009. — N 52. — ст. 763.

14. Закон України "Про збір і облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" №2464-VI від 08.07.2010 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://rad.gov.ua>

15. Власов В. Україна: у новий рік із принципово новим Податковим кодексом [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.pwc.com/ua/uk/publications/assets/Tax_Code_Ukr.pdf

16. Закон України "Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць" № 5205-VI від 06.09.2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5205-17>

17. Дорожня карта Отримання суб'єктами господарювання державної підтримки, передбаченої законодавством України, для реалізації інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.me.gov.ua/file/link/222620/file/Dorkarta_invest.ppt

18. Витяги з Державного реєстру інвестиційних проектів та проектних (інвестиційних) пропозицій Департаменту інвестиційно-інноваційної політики та розвитку державно-приватного партнерства Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=223216&cat_id=19267

19. КОНЦЕПЦІЯ Державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011—2015 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1900-2010-p>

References:

1. Savitska, O.P., Savitska, N.V. (2013), "State regulation of investment processes", *Visnyk natsionalnoho universytetu "Lvivs'ka politehnika"*, vol. 714, available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/VNULP/Menegment/2011_714/59.pdf

2. Stefanyshyn, G.S., Lysa, O.I. (2011) "Legal regulation of investment in Ukraine", *Naukovyj visnyk NLTU of Ukraine*, no. 21.11, pp. 302—309.

3. Bilous P., Shevchuk, L. (2013) ""Arbitration" sight at the investment climate of Ukraine", *Yurydychna hazeta*, no. 25, pp. 28—29.

4. Bondarev, T. "Foreign investment in Ukraine — legal regulation" (2004), *Yurydychna hazeta*, no. 20(32), available at: <http://www.yur-gazeta.com/oarticle/1111/>

5. "FTA with EU will enhance the investment climate of Ukraine — ex-minister", available at: <http://ua.comments.ua/money/207537-zvt-z-yes-polipshit-investitsiyniy-klimat.html>

6. Report of IFC "The investment climate of Ukraine: how business sees it" (October 2011), available at: [http://www.ifc.org/ifcext/uspp.nsf/AttachmentsByTitle/IC+report_2011UA/\\$FILE/IC_UA.pdf](http://www.ifc.org/ifcext/uspp.nsf/AttachmentsByTitle/IC+report_2011UA/$FILE/IC_UA.pdf)

7. Serdyuk, M.A., Rozmetova, O.G. "Legal regulation of foreign investment in Ukraine" (2001), *Visnyk Economica. Scientific edition of Kiev state university named after Taras Shevchenko*, no. 50, pp.33—35.

8. "Ukraine — 2012 in global indexes", available at: http://blogs.tvi.ua/2013/01/04/ukrayina_2012_u_svitovykh_indeksakh

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996). *The Constitution of Ukraine*, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (Accessed 1st December 2013).

10. The Ministry of Law (2012), "Investment legislation: state, problems and perspectives", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0015323-1> (accessed 1st December 2013).

11. Sventchitski, M. (2009), "One year in WTO", available at: http://brc.undp.org.ua/img/publications/Ukraine_WTO.pdf

12. "Only preferential areas can save the investing climate of Ukraine", available at: <http://ua.racurs.ua/news/15244-vryatuvaty-investklimat-ukrayiny-mojut-pilgovi-zony-dlya-inozemnyh-investoriv-ekonomisty>

13. Law of Ukraine "On certain changes of laws aimed at elimination of the financial crisis negative effects"(2009), *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, no. 52, p.763.

14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010). *Law of Ukraine "On the collection and accounting of a single fee for obligatory state social insurance"*, available at: <http://rada.gov.ua>. (Accessed 30 November 2013).

15. Vlasov, B. "Ukraine: New Year with a new Tax Code", available at: http://www.pwc.com/ua/uk/publications/assets/Tax_Code_Ukr.pdf

16. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012). *Law of Ukraine "On stimulating investment activities in priority areas of economy aiming to create new jobs"*, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5205-17>

17. The Verkhovna Rada of Ukraine (2013). "The roadmap for gaining the state aid by economic entities provided by the law of Ukraine for realizing investment projects in priority areas of economy", available at: http://www.me.gov.ua/file/link/222620/file/Dorkarta_invest.ppt

18. The Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine, "Excerpts from the State register of investment projects and project (investment) proposals of Investment Policy and Development of innovative public-private partnership", available at: http://www.me.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=223216&cat_id=19267

19. The Verkhovna Rada of Ukraine, "The Conception of the economic program for developing innovative activity for 2011—2015", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1900-2010-p> (Accessed 30 November 2013).

Стаття надійшла до редакції 04.12.2013 р.